

بررسی رابطه بین هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان

فریده مهدی زاده^۱

حسین مومنی مهموئی^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه انجام شد. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری ۳۸۷۰ دانش آموز بود که با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان ۳۶۴ نفر از دانش آموزان دوره دوم متوسطه به روش تصادفی طبقه بندی شده انتخاب شدند. سه پرسشنامه ی، اهمال کاری تحصیلی سولومون و راثلوم، نگرش نسبت به مدرسه مک کوچ و سیگل (۲۰۰۲) منزلت‌های هویت تحصیلی (AIS) واز و ایزاکسون (۲۰۰۸) جهت گردآوری داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. روایی محتوایی پرسشنامه با استفاده از دیدگاه اساتید صاحب‌نظر مورد تایید قرار گرفت علاوه بر آن برای سنجش اعتبار پرسشنامه از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. از ضریب پایایی ترکیبی (CR) جهت محاسبه پایایی استفاده شد. تمامی این ضرایب از مقدار ۰/۷ بالاتر می باشند و نشان‌دهنده پایایی بالای پرسشنامه‌ها می باشد. از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون به کمک نرم افزار PLS Smart جهت تحلیل داده‌ها استفاده شد. نتایج نشان داد که بین هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. بین

۱ کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تربت حیدریه

۲ دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تربت حیدریه، نویسنده مسئول

نگرش نسبت به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. بین نگرش نسبت به مدرسه و هویت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: اهمال کاری تحصیلی، هویت تحصیلی، نگرش نسبت به مدرسه

مقدمه

آرزوی دیرینه هر جامعه ای پیشرفت و تعالی افراد آن جامعه و داشتن شهروندانی فرهیخته و اندیشمند است و بدیهی است که هر پیشرفتی در زمینه های مختلف از جمله فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی مستلزم داشتن افرادی متفکر، خلاق و منتقد است که بتواند تصمیمات درست را اتخاذ نماید و برنامه ریزی صحیحی داشته باشد که این منوط به وجود نظام های آموزش و پرورش فعال و پویاست. پس به جرأت می توان گفت که هر پیشرفتی از نظام کارآمد و صحیح آموزش و پرورش جوامع نشأت می گیرد (یزدان پور، یوسفی و حقانی، ۱۳۸۸). به اعتقاد صاحب نظران سازمانی یکی از بهترین روشها برای ایجاد و حفظ نظام آموزشی خوب، تربیت افراد کارآمد و متخصص در این نظام است.

یکی از مسایل مهمی که دانش آموزان در مقطع متوسطه با آن مواجه هستند، هویت تحصیلی می باشد. هویت تحصیلی بازتابی از انواع شایستگی، خود مختاری، هدفمندی، باورهای کارآمدی و تجربه و هیجان های رایجی است که نوجوانان در کلاس درس با همسالان و معلمان خود دارند (روزر^۱ و لاء^۲، ۲۰۰۲) و مشخصه آن چگونه عمل کردن در عرصه های تحصیلی است (حجازی و همکاران، ۱۳۹۰). واز^۳ وایزاکسون^۴ (۲۰۰۸) با پذیرش

1. Roeser
2. Lau
3. Was
4. Isaacson

این پیش فرض که منزلت های هویت زمینه وابسته هستند، با در نظر گرفتن حیطه تحصیلی به عنوان یکی از حیطه های مهم زندگی، منزلت های چهار گانه هویت تحصیلی را ارائه کرده اند. که شامل: منزلت تحصیلی سردر گم، منزلت تحصیلی دنباله رو، منزلت تحصیلی دیررس و منزلت تحصیلی موفق. منزلت تحصیلی سردر گم به عدم اکتشاف یا تعهدی اشاره دارد که اغلب همراه با تعلل در خصوص تصمیم هایی که مربوط به ارزش های تحصیلی است. منزلت هویت تحصیلی دنباله رو، بیانگر تعهدات دانش آموز نسبت به ارزش ها و آرمان های تحصیلی است که از افراد مهم زندگی خود (مانند والدین و گروه مرجع) گرفته شده است. منزلت هویت تحصیلی دیررس به زمان تردید تحصیلی یک دانش آموز اشاره دارد که برای رسیدن به نتیجه گیری درباره ارزش ها و اهداف تحصیلی تلاش می کند. از آنجایی که این افراد در کاوشگری به سر می برند، هنگامی که بایستی در زمینه های تحصیلی تصمیم بگیرند اطلاعات خود را بسط داده و از آن بهره می گیرند. آخرین منزلت، شکل گیری هویت تحصیلی موفق است که به تعهد نسبت به مجموعه ای از ارزش های تحصیلی اشاره دارد که به دنبال دوره ای از کاوشگری شکل گرفته است.

«هویت تحصیلی» فرایند پاسخ گویی آگاهانه هر فردی نسبت به موقعیت تحصیلی خود است، این که آیا باید درس بخواند یا خیر؟ چه راهی را در پیش بگیرد و بدین ترتیب در جستجوی هویت تحصیلی خود باشد. در صورت وجود چنین هویتی در فرد نوعی احساس برای حرکت و موفقیت در جنبه های مختلف تحصیلی به وجود می آید. همچنین با این احساس موانع موجود در راه موفقیت یکی پس از دیگری برداشته می شود (حاجی خیاط، ۱۳۸۲). هنکل^۱ (۲۰۰۵) هویت تحصیلی را تابعی از تعامل بین فرد و جامعه می داند و معتقد است: فرهنگ، اهداف جمعی، ارزش ها، ارتباطات و عایق بر هویت تحصیلی تأثیر می گذارند. از جمله این ارتباطات، تعامل با خانواده و جامعه بزرگ تر است، جوانانی که در تعامل با والدین مستقل عمل می کنند در کسب هویت موفق ترند (شکوهی نسب، ۱۳۹۲).

1 Henkel

هویت تحصیلی دانش آموزان همواره نگرش آنها را نسبت به درس و مدرسه تحت تاثیر قرار می‌دهد، چنانکه گزیدری و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل کانونی رابطه منزلت‌های هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی در میان دانش آموزان» به این نتایج دست یافتند که، ابعاد هویت موفق و هویت زودرس رابطه منفی و هویت دیررس و سردرگم رابطه مثبت و معنادار با مولفه های آماده کردن تکلیف، آمادگی برای امتحان و تهیه مقاله داشتند. همچنین هویت تحصیلی دیررس و سردرگم با اهمال کاری رابطه معنادار داشت. براساس تحقیقات واترمن (۱۹۸۵) درصد کسانی که در مقاطع مختلف تحصیلی در حالات متفاوت هویت قرار می‌گیرند متفاوت است. هر چه از سال‌های تحصیلی قبل از دبیرستان به سال‌های آخر دبیرستان و سپس دانشگاه نزدیک می‌شویم تعداد افرادی که به کسب هویت می‌رسند افزایش می‌یابد (رضایی شریف و همکاران، ۱۳۹۱).

چنان که ذکر شد هویت تحصیلی می‌تواند نگرش دانش آموزان را تحت تاثیر قرار دهد. پنتلیچوک^۱ (۱۹۸۹) معتقد است نگرش دانش آموزان نسبت به مدرسه می‌تواند در جهت گیری‌های آنها در فعالیت‌های یادگیری تاثیر عمده‌ای داشته باشد. دانش آموزان وقتی موضوع درس را لذت بخش و مفید بدانند، بر یادگیری متمرکز کرده و هدف تکلیف مداری را دنبال خواهند کرد. نگرش افراد در مورد تحصیل و مدرسه در انتخاب اهداف موثر است (به نقل از حسینی نسب و میکاییلی منبع، ۱۳۷۷). نگرش افراد در مورد تحصیل و مدرسه در انتخاب اهداف موثر است. دانش آموزان زمانی در کلاس احساس امنیت و راحتی خواهند کرد که احساس کنند می‌توانند در کلاس فعالانه درگیر شده و در تصمیم گیری‌های آن شرکت کنند (فلاول^۲، ۲۰۰۴). نگرش دانش آموزان نسبت به مدرسه و دروس مختلف و همچنین سایر عوامل دست اندرکار آموزشی در تعیین میزان علاقه و رغبت آنها برای توجه به آموزش‌هایی که در مدرسه داده می‌شود، اهمیت دادن به موضوعات درسی، تلاش و پشتکار در انجام دادن تکالیف یادگیری تأثیر بسزایی دارد. در

1 Pentelichuk

2 Flavell

حقیقت نگرش دانش آموزان نسبت به یک درس بخشی از واریانس پیشرفت تحصیلی را در همان درس تشکیل می‌دهد (مومنی مهموئی و همکاران، ۱۳۹۴). از همین روی همواره محیط آموزشی بایستی به گونه‌ای ساماندهی شود تا هویت تحصیلی مناسبی در دانش آموزان شکل گرفته و نهادینه شود و نگرش مثبتی نسبت به درس و مدرسه در آنها ایجاد شده و زمینه‌های تقویت آن فراهم گردد تا بواسطه هویت تحصیلی مناسب و نگرش مثبت نسبت به مدرسه، دانش آموزان تکالیف و فعالیت‌های آموزشی شان را به نحوی مطلوب به انجام رسانده و از محول کردن آنها به دلایل متعدد به زمان‌های دیگر و به عبارتی از اهمال کاری تحصیلی در این رابطه جلوگیری به عمل آورد.

همچنین اهمال کاری به این معنا است که فرد تصمیم به انجام کاری دارد که در آینده می‌تواند برایش، نتایجی در بر داشته باشد اما بدون دلیل به بعد و زمانی دیگر موکول می‌کند (آلیس و نال^۱، ۱۳۸۸). اهمال کاری تحصیلی به معنای به تأخیر انداختن یا اجتناب از انجام هرگونه تکلیف تحصیلی است که ناشی از اختلاف بین رفتار قصد شده و رفتار واقعی است و برای افراد پیامدهای منفی دارد (بایندر^۲، ۲۰۰۰).

اهمال کاری^۳ در خصوص تکالیف تحصیلی یک مشکل رایج در میان دانش آموزان است و از مهمترین علل شکست یا موفق نشدن فراگیران در یادگیری و دستیابی به برنامه‌های پیشرفت تحصیلی است. اهمال کاری تحصیلی با وظایف تحصیلی در ارتباط است و می‌تواند به عنوان تاخیر انداختن تکالیف تحصیلی، با دلایل متفاوتی توصیف شود. اهمال کاری تحصیلی گاهی صدمات جبران‌ناپذیری را برای دانش آموزان به وجود می‌آورد و به سبب نتایج منفی اهمال کاری این موضوع از جمله موضوعات مورد توجه صاحب نظران سال‌های اخیر بوده است. (نصری و همکاران، ۱۳۹۳). سولمون^۴ و راثبلوم^۵ (۱۹۸۴)

1 Ellis & Nall

2 Binder

3 Procrastination

4 Solomon

5 Rothblum

اهمال کاری تحصیلی را به عنوان انجام تکالیف، آمادگی برای امتحانات یا انجام مقاله های طول ترم، در لحظات پایانی ترم توصیف کرده اند که با پیامدهای زیانباری همچون ارائه با تاخیر تکالیف، شتاب در آماده کردن خود برای امتحان، گرفتن نمره های پایین کلاسی، انصراف از تحصیل، اعتماد به نفس پایین، ایجاد حالات خجالت و عقده حقارت، (استیل^۱، حسین^۲ و سلطان^۳) استرس و نگرانی (ویلیامز^۴، استارک^۵ و فاستر^۶، ۲۰۰۸) اضطراب دائمی و افسردگی (دوویت^۷ و اسکونبرگ^۸) پیشرفت کم (فراری^۹ و پاچیل^{۱۰}، ۲۰۰۸) خواب ناسالم و آشفتگی، برنامه غذایی و عادات ورزشی نامناسب (سیروس^{۱۱} و پاچیل، ۲۰۰۲) همراه است. (به نقل از پور عبدل و همکاران، ۱۳۹۳). در سالهای اخیر اهمال کاری تحصیلی به عنوان نوعی نقص در خود تنظیمی در معنای ناتوانی فرد در مهار افکار، هیجانات، عواطف و عملکرد مطابق با معیارهای مورد نظر خود مطرح شده است. (پارک^{۱۲} و راین^{۱۳}، ۲۰۱۲). روساریو، کاستا و نونز^{۱۴} (۲۰۰۹) معتقدند که با وجود اینکه اهمال کاری در تمام فعالیت های زندگی روزانه ممکن است اتفاق بیفتد، اما اهمال گرایی در زمینه انجام تکالیف درسی فراوانی بیشتری دارد (میر عرب رضی و جعفری، ۱۳۹۴).

با توجه به اهمیت و فراوانی اهمال کاری تحصیلی در مقطع متوسطه که باعث عدم پیشرفت تحصیلی دانش آموزان گردیده، شناخت مؤلفه های روانی و فردی دانش آموزان

-
- 1 Steel
 2. Hussain
 3. Sultan
 - 4 Williams
 - 5 Stark
 - 6 Foster
 - 7 Dewitte
 8. Schouwenburg
 - 9 Ferrari
 - 10 Pachil
 - 11 Sirois
 - 12 Park
 - 13 Rayne
 - 14 Rosario, Kasta & Nonz

می تواند به عنوان یک نیروی قدرتمند در پیشگیری از اهمال کاری و افزایش بهبود روند تحصیل و افزایش کار آیی نظام آموزش و پرورش کمک کند.

شناخت عوامل مؤثر بر اهمال کاری دانش آموزان از جمله ضرورت هایی است که می تواند در تدوین مقررات، فراهم نمودن امکانات مناسب، برنامه ریزی موفق برای تربیت نیروهای حاذق و توانمند و ایجاد محیطی پرشور در محل تحصیل مؤثر باشد. با شناسایی این عوامل، از پیامدهای منفی اهمال کاری تحصیلی در زمینه مسائل روانی، تحصیلی و هزینه های مادی پیشگیری می شود.

در مورد رابطه هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان پژوهش هایی انجام شده است که به برخی از آنها اشاره می شود:

یافته های امانی (۱۳۸۹) نشان داد که به طور کلی بین متغیرهای منزلت های هویت تحصیلی، جهت گیری های هدفی با پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد. متغیرهای هویت تحصیلی سردرگم، جهت گیری هدفی با رویکرد- تبحری و هویت تحصیلی زودرس بیشترین سهم را در تبیین پیشرفت تحصیلی دارند. مطیعی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی که در زمینه پیش بینی اهمال کاری تحصیلی بر اساس مولفه های خود تنظیمی در دانش آموزان پایه اول دبیرستان ها انجام دادند به این نتیجه رسیدند که تعدادی از راهبردهای خود تنظیمی، پیش بینی کننده معنا دار اهمال کاری تحصیلی هستند. متغیر ارزش گذاری درونی نسبت به هدف تعیین کننده منفی اهمال کاری تحصیلی است. بدین معنا که آن دسته از دانش آموزان که ارزش گذاری درونی نسبت به هدف دارند، کمتر اهمال کاری می کنند. هاشمی و لطیفیان (۱۳۹۲) در پژوهش خود در خصوص بررسی نقش واسطه اضطراب امتحان در رابطه کمال گرایی با اهمال کاری تحصیلی اظهار داشتند که هر دو گونه کمال گرایی (خودمدار، جامعه مدار) به صورت مستقیم، پیش بینی کننده معنا دار اهمال کاری تحصیلی می باشند. گزیدری و همکاران (۱۳۹۴) در بیان نتایج خود با عنوان: رابطه هویت تحصیلی راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با اهمال کاری تحصیلی در میان

دانش آموزان عنوان نمود که بین هویت تحصیلی موفق و اهمال کاری تحصیلی، رابطه منفی و معنا داری وجود دارد. بین هویت تحصیلی دیررس با اهمال کاری تحصیلی، همبستگی مثبت و معنا داری وجود دارد. بین هویت تحصیلی سردرگم و اهمال کاری تحصیلی، همبستگی مثبت و معنا داری وجود دارد و بین هویت تحصیلی زودرس با اهمال کاری تحصیلی، همبستگی منفی و معنا داری وجود دارد. افرادی که تعهد و درکی از خود دارند قابل اعتماد و سازگار هستند. تعهد و پایبندی به ارزش ها اهداف تحصیلی از تعلل و در تردید ماندن در این که چه راهی یا به چه پایبند باشم جلوگیری می کند و در نتیجه موجب کاهش اهمال کاری افراد خواهد شد.

مطالعه شاناهان و پیچل^۱ (۲۰۰۷) نشان داد که بین هویت سردرگم و هویت دیررس با اهمال کاری ارتباط مثبتی وجود دارد و منزلت هویت تحصیلی موفق ارتباط منفی با اهمال کاری دارد و بین منزلت هویت زودرس و اهمال کاری ارتباط معناداری نشان داده نشد. سو^۲ (۲۰۰۸) در تحقیقات خود عوامل متعددی را به عنوان علل اهمال کاری شناسایی کرده اند که از آن جمله می توان شخصیت، ویژگی های فردی، برداشت فرد درباره تکالیف، راهبرد های مطالعه و رویدادهای زندگی را نام برد. فراری و همکاران^۳ (۲۰۰۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که سبک سردرگم / اجتنابی ارتباط مثبتی با اهمال کاری تحصیلی و سبک اطلاعاتی ارتباط منفی با اهمال کاری تحصیلی دارد. شیمپسون و پیکیل^۳ (۲۰۰۸) ویژگی های شخصیتی مبتنی بر برانگیختگی و اعتقاد به انگیزه اهمال کاری را بررسی کردند. نتایج تحلیل عامل مقیاس کلی اهمال کاری و مقیاس بررسی احساسی نشان داد که رابطه ای بین آنها وجود ندارد. تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که بررسی احساسی، برونگرایی و شاخص کاهشگر ۵/۲ درصد واریانس اعتقاد به برانگیختگی آزمودنی ها را در رابطه با اهمال کاری تبیین می کند.

1 Shanahan & Pychyl

2 Seo

3 Shimpson & Pikil

با توجه به مبانی نظری و پیشینه مطرح شده درباره موضوع، رابطه اهمال کاری با متغیرهای گوناگونی از جمله استرس، اضطراب و خودکارآمدی بررسی، ولی تاکنون رابطه آن با متغیر نگرش به مدرسه و هویت تحصیلی بررسی نشده است. از آنجایی که هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه، نوع مواجهه دانش آموزان با تکالیف و فعالیتهای آموزشی را تحت تاثیر قرار می دهد و منجر به پیامدهای گوناگونی در عرصه های مختلف تحصیلی می شود، هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه است و در این راستا فرضیات زیر مورد آزمون قرار گرفت:

۱. بین هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
۲. بین نگرش نسبت به مدرسه با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
۳. بین هویت تحصیلی با نگرش نسبت به مدرسه رابطه دانش آموزان وجود دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر جمع آوری داده ها، توصیفی (غیر آزمایشی) و از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان تربت حیدریه در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ تشکیل می دهد که تعداد آنها برابر با ۳۸۷۰ نفر است. با توجه به جدول کرجسی و مورگان حجم نمونه در این پژوهش ۳۶۴ نفر تعیین شد که این تعداد از طریق نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب می شوند. در نمونه ۳۶۴ نفری مورد بررسی، ۱۲۸ نفر (۶۵ درصد) افراد شرکت کننده در تحقیق پسر و ۲۳۶ نفر (۳۵ درصد) دختر بوده اند. ۹۷ نفر (۲۷ درصد) در رشته ریاضی فیزیک، و ۱۴۵ نفر (۴۰ درصد) در رشته تجربی و ۱۲۲ نفر (۳۳ درصد) در رشته انسانی تحصیل می نمودند. ۴۸ نفر (۱۳ درصد) در پایه تحصیلی دوم دبیرستان، ۲۴۰ نفر (۶۶ درصد) در پایه سوم دبیرستان و ۷۶ نفر (۲۱ درصد) در پایه چهارم دبیرستان تحصیل می نمایند.

جهت گردآوری اطلاعات به منظور اندازه گیری هویت تحصیلی از پرسشنامه هویت تحصیلی واز و ایزاکسون(۲۰۰۸) که دارای چهار خرده مقیاس (هویت تحصیلی موفق، هویت تحصیلی دیررس، هویت تحصیلی سردرگم، هویت تحصیلی دنباله رو) در ۴۰ گویه است که روی طیف پنج گزینه ای لیکرت از ۱(کاملاً مخالفم) تا ۵(کاملاً موافقم) قرار دارند. همسانی درونی پرسشنامه را به روش ضریب الفای کرونباخ برای تعداد ۴۰۷ نفر و برای هریک از خرد مقیاس های دیررس، دنباله رو، سردرگم و هویت موفق به ترتیب ۰٫۸۵، ۰٫۷۷، ۰٫۷۶ و ۰٫۷۶ گزارش کرده اند. روایی سازه این پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی تاییدی مورد تایید قرار گرفت. همچنین روایی همگرا و واگرای پرسشنامه منزلت های هویت تحصیلی نیز با تعیین همبستگی منزلت های هویت تحصیلی با سبک های هویت که از طریق سیاهه سبک های هویت (برزونسکی، ۱۹۸۹) اندازه گیری شد، تعیین گردید.

همچنین برای سنجش نگرش نسبت به مدرسه از پرسشنامه نگرش نسبت به مدرسه که توسط مک کوچ و سیگل (۲۰۰۲) که فرم اولیه این پرسشنامه شامل ۴۵ سؤال بود و مک کوچ و سیگل (۲۰۰۳) در فرم تجدیدنظر شده SAAS-R پس از بررسی های مختلف، ۴۳ سؤال تهیه کردند و درباره پایایی و روایی این پرسشنامه تحلیلهای مختلفی انجام دادند که پس از تحلیل عاملی نهایی ۳۵ سؤال باقی ماند. مدل حاصل، برازش آماری قابل قبولی داشت و پنج عامل: ادراک خود تحصیلی، نگرش نسبت به معلمان و کلاسها، نگرش نسبت به مدرسه، ارزش گذاری هدفهای مدرسه و انگیزش / خود نظم دهی را مورد اندازه گیری قرار می داد. در این پرسشنامه برای نمره گذاری سؤالاها از مقیاس هفت درجه ای لیکرت استفاده شده است. این پرسشنامه توسط قدم پور (۱۳۸۵) به فارسی برگردانده شده و از لحاظ روایی و پایایی مورد تایید قرار گرفته است.

برای اهمال کاری از پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سولومون و راثبلوم (۱۹۸۴) که در سه حوزه آماده کردن تکالیف، آمادگی برای امتحان و تهیه گزارش نیم سالی ساخته شده بود و ۲۷ گویه دارد و طیف پاسخگویی پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه ای وبه

صورت: (هرگز ۱، به ندرت ۲، گهگاهی ۳، اکثر اوقات ۴ و همیشه ۵) می باشد، استفاده شد. جوکار و دلاور پور (۱۳۸۶) به منظور تعیین روایی این مقیاس از روش تحلیل عامل و همبستگی گویه با نمره کل استفاده کردند.

برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون و تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزار Smart PLS استفاده شد.

یافته‌ها

پیش از انجام آزمون فرضیه‌ها باید به آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها پرداخت. بدین منظور از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، جهت تشخیص نوع توزیع داده‌ها استفاده شده است.

H_0 = توزیع داده‌ها نرمال است (داده‌ها از جامعه نرمال آمده‌اند)

H_1 = توزیع داده‌ها نرمال نیست (داده‌ها از جامعه نرمال نیامده‌اند)

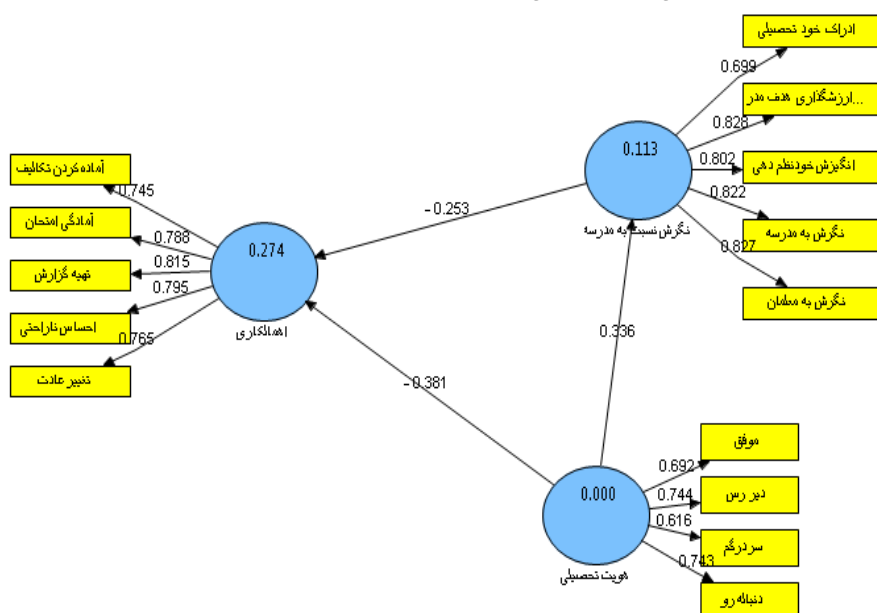
جدول ۱) بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیر	آماره	مقدار خطا	نتیجه گیری
اهمال کاری تحصیلی	۰/۳۶۴	۰/۰۵	H_0 رد نمی شود
هویت تحصیلی	۰/۵۲۰	۰/۰۵	H_0 رد نمی شود
نگرش نسبت به مدرسه	۰/۲۳۰	۰/۰۵	H_0 رد نمی شود

چون مقدار سطح معنی داری تمامی متغیرهای تحقیق بزرگ تر از مقدار ۰/۰۵ می باشد، پس نتیجه می گیریم متغیرهای نگرش اهمال کاری تحصیلی، هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه دارای توزیع نرمال می باشند

برای تحلیل یافته‌های این تحقیق نرم افزارهای متفاوتی همچون Smart PLS، Visual PLS، LV PLS و غیره وجود دارد، که در این تحقیق از نرم افزار Smart PLS جهت برآورد رابطه بین متغیرهای پنهان مسئله استفاده گردیده است. در این تحقیق، متغیر اهمال کاری تحصیلی درون‌زا و متغیرهای هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه برون‌زا می باشد. متغیر درون‌زا متغیری است که از جانب سایر متغیرهای موجود در مدل تأثیر

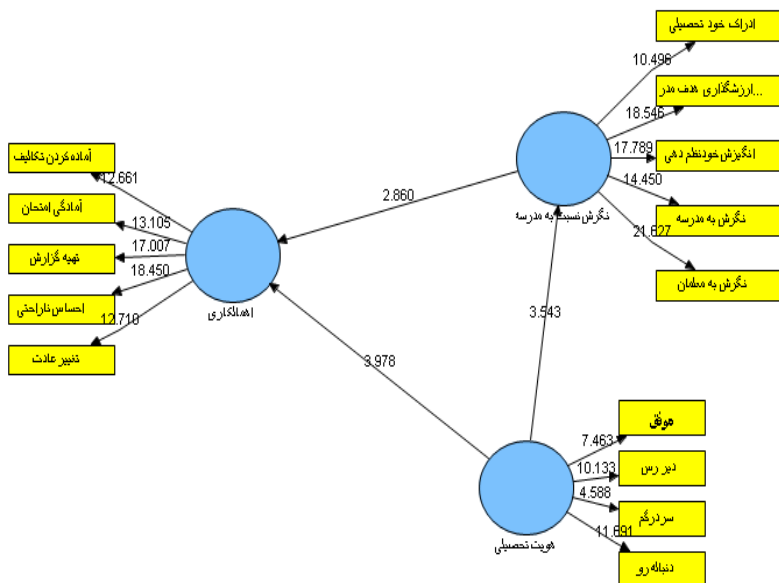
می پذیرد، در مقابل متغیر برونزا متغیری است که هیچ گونه تأثیری از سایر متغیرهای موجود در مدل دریافت نمی کند، بلکه خود تأثیر می گذارد. طبق نمودار ۱: ضریب تعیین متغیر اهمال کاری تحصیلی برابر ۰/۲۷۴ بدست آمده است و نشان می دهد متغیرهای نگرش نسبت به مدرسه و هویت تحصیلی، ۲۷ درصد از واریانس متغیر اهمال کاری تحصیلی را توضیح می دهد. ۷۳٪ باقیمانده مربوط به خطای پیش بینی می باشد و می تواند شامل دیگر عوامل تأثیرگذار بر متغیر اهمال کاری تحصیلی باشد.

نمودار ۱: مدل تحقیق در حالت تخمین ضرایب

نمودار ۲ مدل تحقیق را در حالت قدر مطلق معناداری ضرایب (| t-value |) نشان می دهد. این مدل در واقع تمامی معادلات اندازه گیری (بارهای عاملی) و معادلات ساختاری (ضرایب مسیر) را با استفاده از آماره t، آزمون می کند. بر طبق این مدل ها ضریب مسیر و بار عاملی در سطح اطمینان ۹۵٪ و ۹۹٪ معنادار می باشد. به عبارت دیگر، اگر مقدار آماره t بزرگ تر از ۱/۹۶ شود، در نتیجه بار عاملی یا ضریب مسیر، در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار

می باشد. همچنین اگر مقدار آماره t بیشتر از $۲/۵۸$ گردد، بار عاملی یا ضریب مسیر در سطح اطمینان ۹۹% معنادار می باشد.

نمودار ۲: مدل اصلی تحقیق در حالت معناداری ضرایب

پاسخ به فرضیه های تحقیق بر اساس روش حداقل مربعات جزئی (PLS) به منظور آزمون فرضیه های تحقیق از روش حداقل مربعات جزئی استفاده شده است که نتایج آن به شرح ذیل ارائه می گردد:

جدول ۲: نتایج آزمون فرضیه های تحقیق به روش حداقل مربعات جزئی					
فرضیه های تحقیق	ضریب همبستگی	ضریب مسیر	آماره t	سطح معناداری	نتیجه فرضیه
رابطه میان هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی	$-۰/۳۹۲۹^{**}$	$-۰/۳۸۱$	۳/۹۷۸	$<۰/۰۱$	تأیید فرضیه
رابطه میان نگرش نسبت به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی	$-۰/۲۸۲۰^{**}$	$-۰/۲۵۳$	۲/۸۶۰	$<۰/۰۱$	تأیید فرضیه

تائید فرضیه	$< 0/01$	۳/۵۴۳	۰/۳۳۶	۳۶۴۹**	رابطه میان نگرش نسبت به رشته تحصیلی و هویت تحصیلی
-------------	----------	-------	-------	--------	---

فرضیه اول: بین هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. بر طبق نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی ($-0/3929$) و ضریب مسیر ($-0/381$) و آماره t ($3/978$) در جدول ۲ مشخص شده است که بین هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. (آماره t خارج بازه منفی $2/58$ تا مثبت $2/58$ قرار گرفته است) و با توجه به منفی بودن ضریب مسیر می توان بیان نمود که نوع رابطه منفی و معکوس می باشد

فرضیه دوم: بین نگرش نسبت به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. بر طبق نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی ($-0/2820$) و ضریب مسیر ($-0/253$) و آماره t ($2/860$) در جدول ۲ مشخص شده است بین نگرش نسبت به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. (آماره t خارج بازه منفی $2/58$ تا مثبت $2/58$ قرار گرفته است) و با توجه به منفی بودن ضریب مسیر می توان بیان نمود که نوع رابطه منفی و معکوس می باشد.

فرضیه سوم: بین هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه رابطه دانش آموزان وجود دارد. بر طبق نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی ($0/3649$) و ضریب مسیر ($0/336$) و آماره t ($3/543$) در جدول ۲ مشخص شده است که بین نگرش نسبت به مدرسه و هویت تحصیلی دانش آموزان در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. (آماره t خارج بازه منفی $2/58$ تا مثبت $2/58$ قرار گرفته است) و با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر می توان بیان نمود که نوع رابطه مثبت و مستقیم می باشد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول: بین هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. بر طبق نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی، ضریب مسیر و همچنین آماره t می توان بیان نمود که بین هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معکوس وجود دارد. به

عبارت دیگر می توان گفت هر چه فرایند پاسخگویی آگاهانه هر دانش آموز نسبت به موقعیت تحصیلی خود بیشتر باشد، اهمال کاری تحصیلی کمتری خواهد داشت. محدود پژوهش هایی به ارتباط هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان اشاره داشته اند. یافته های پژوهشی زیر تاحدودی با یافته های این پژوهش همخوانی دارد.

در پژوهشی که توسط گزیدری و همکاران (۱۳۹۳) با عنوان تحلیل کانون رابطه منزلت های هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی در میان دانش آموزان، انجام شد به این نتیجه دست یافته است که ابعاد هویت موفق و هویت زودرس رابطه منفی و هویت دیررس و سردرگم رابطه مثبت و معنی داری با مولفه های اهمال کاری تحصیلی داشته اند.

در مطالعه شاناهان و پیچل (۲۰۰۷) نیز نشان دادند که بین هویت سردرگم و هویت دیررس با اهمال کاری تحصیلی ارتباط مثبتی وجود دارد و منزلت هویت تحصیلی موفق ارتباط منفی با اهمال کاری دارد و بین منزلت هویت زودرس و اهمال کاری تحصیلی ارتباط معنی داری یافت نشد.

فرضیه دوم: بین نگرش نسبت به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. بر طبق نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی، ضریب مسیر و همچنین آماره t می توان بیان نمود که بین نگرش نسبت به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معکوس می باشد. به عبارت دیگر می توان بیان نمود که هر چه واکنش های عاطفی دانش آموزان به فعالیت های مدرسه بهتر باشد، اهمال کاری تحصیلی که همان فروگذاری دانش آموزان از انجام وظایف و مسئولیت های محوله است، کاهش می یابد. پژوهش های محدودی به بررسی رابطه میان نگرش به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی پرداخته اند. در پژوهشی که توسط قدوسی نژاد (۱۳۹۳) با عنوان بررسی رابطه شیوه های مدیریت کلاس و ادراک از جو مدرسه با اهمال کاری معلمان دبیرستان شهرستان دهدشت در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ صورت پذیرفت به این نتیجه دست یافت که میان شیوه های مدیریت کلاس درس و اهمال کاری معلمان رابطه معنی داری وجود ندارد، بین ادراک از جو مدرسه و اهمال کاری

معلمان همبستگی منفی معنی دار وجود دارد همچنین شیوه‌های مدیریت کلاس درس و اهمال کاری معلمان رابطه معنی داری وجود نداشت. سو (۲۰۰۸) نیز در تحقیقات خود عوامل متعددی را به عنوان علل اهمال کاری شناسایی کرده اند که از آن جمله می‌توان شخصیت، ویژگی‌های فردی، برداشت فرد درباره تکالیف، راهبردهای مطالعه و رویدادهای زندگی را نام برد.

فرضیه سوم: بین هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه رابطه دانش آموزان وجود دارد. بر طبق نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی، ضریب مسیر و همچنین آماره t می‌توان بیان نمود که بین نگرش نسبت به رشته تحصیلی و هویت تحصیلی دانش آموزان رابطه مثبت و مستقیم می‌باشد. به عبارت دیگر می‌توان گفت هر چه واکنش‌های عاطفی دانش آموزان به فعالیت‌های مدرسه بهتر باشد، نگرش بهتری نسبت به مدرسه خویش خواهند داشت. در میان منابع داخلی و خارجی، تحقیقی که به بررسی رابطه میان نگرش نسبت به مدرسه و هویت تحصیلی انجام شده باشد، یافت نشد.

با توجه به رابطه معنی دار میان هویت تحصیلی و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان مقطع دبیرستان شهرستان تربت حیدریه، به مدیران و مسئولان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود که با اتخاذ تدابیری همچون: برگزاری سخنرانی‌های علمی، ایجاد نشریات علمی، تشویق دانش آموزان به خواندن کتب علمی و روان‌شناسی، و غیره میزان تعهد به اهداف و ارزش‌های دانش آموزان که شکل دهنده هویت تحصیلی دانش آموزان است را تقویت ساخته، تا بدینسان مانع از اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان در انجام تکالیف محوله شوند. از دیگر یافته‌های این تحقیق، وجود رابطه منفی و معکوس میان نگرش نسبت به مدرسه و اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان است. نگرش به مدرسه همان واکنش عاطفی دانش آموزان نسبت به فعالیت‌های مدرسه که خصوصیات داخل و خارج از مدرسه را شامل می‌شود. از این رو به معلمان و مدیران مدرسه پیشنهاد می‌شود که فضای روانی کلاس و مدرسه را طوری طراحی و مدیریت نمایند که دانش آموزان موضوع درس را لذت بخش و مفید بدانند. دانش آموزان زمانی که در کلاس احساس امنیت و راحتی

خواهند کرد که احساس کنند می توانند در کلاس فعالانه درگیر شده و در تصمیم گیری ها مشارکت نمایند. از این رو با تقویت نگرش مثبت دانش آموزان نسبت به مدرسه، میزان طفره رفتن دانش آموزان از انجام تکالیف و آماده شدن برای امتحان در لحظات آخر ترم تحصیلی، کاهش می یابد.

از دیگر یافته های تحقیق وجود رابطه مثبت و مستقیم میان هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه در میان دانش آموزان مقطع دبیرستان است. هویت تحصیلی به معنای پاسخ گویی آگاهانه هر فردی نسبت به موقعیت تحصیلی خود است، این که آیا درس بخواند یا خیر؟ چه راهی را در پیش گیرد و بدین ترتیب در جستجوی هویت تحصیلی خود باشد. در صورت وجود چنین هویتی در دانش آموز نوعی احساس برای حرکت و موفقیت در جنبه های مختلف تحصیلی در دانش آموزان شکل می گیرد. که این امر سبب می شود تا نگرش دانش آموزان نسبت به مدرسه و دروس مختلف بهبود یافته و میزان اهتمام دانش آموزان به موضوعات درسی و تلاش و پشتکار در انجام تکالیف بیشتر و بیشتر شود. از این رو به مدیران و معلمان توصیه می شود که با توجه به هویت تحصیلی دانش آموزان، نگرش تحصیلی دانش آموزان را نسبت به کلاس و مدرسه بهبود بخشند.

به پژوهشگران بعدی توصیه می شود که موضوعات زیر را مورد پژوهش قرار دهند:

- فراتحلیلی بر عوامل موثر بر اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه
- بررسی رابطه میان منزلت های هویت تحصیلی و اهمال کاری دانش آموزان
- شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان به کمک

تکنیک های MADM

- بررسی رابطه میان هویت تحصیلی و نگرش نسبت به مدرسه با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
- بررسی میزان اثر گذاری متغیرهای دموگرافیک (همچون سن، جنس، رشته تحصیلی و...) بر میزان اهمال کاری و هویت تحصیلی دانش آموزان
- مقایسه تطبیقی هویت تحصیلی دانش آموزان در مقاطع تحصیلی ابتدایی و متوسطه

منابع

- امانی، حبیب (۱۳۸۹)، بررسی رابطه هویت تحصیلی، جهت گیری هدفی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه تهران
- آلیس، آلبرت و جیمز نال، ویلیام (۱۳۸۲). روانشناسی اهمال کاری. ترجمه محمد علی فرجاد. تهران: رشد.
- حسینی نسب، سید داود و میکائیلی منیع، فرزانه (۱۳۷۷). ادراک دانش آموزان از محیط روانشناختی کلاس و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی، انگیزش درونی و اضطراب آنان. مجله علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، سال سوم، شماره ۵: ۵۵-۷۲
- پورعبدل، سعید؛ صبحی قرامکی، ناصر؛ عباسی، مسلم. مقایسه اهمال کاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان با و بدون اختلال یادگیری خاص. مجله ناتوانی های یادگیری. (۱۳۹۴). ۴. (۱۲۷/۳). ۱۲۱
- حاجی خیاط، علیرضا (۱۳۸۲)، تبیین ابعاد هویت. دو فصلنامه مطالعات تربیتی و روانشناسی، شماره ۷: ۱۶۳-۱۸۴.
- حجازی، الهه و فرتاش، سهیلا (۱۳۸۵)، بررسی رابطه سبکهای هویت و تعهد هویت با کیفیت دوستی، مجله روانشناسی و علوم تربیتی، دوره ۳۶، شماره ۱
- جوکار بهرام، دلاورپور محمد آقا (۱۳۸۶). رابطه تعلل ورزی آموزشی با اهداف پیشرفت. اندیشه های نوین تربیتی. ۳، (۳ و ۴). ۶۱-۸۰.
- رضایی شریف، علی؛ علی شیخ الاسلامی و مریم رضازاده مهرجو (۱۳۹۴)، رابطه سبک های تفکر با هویت تحصیلی دانش آموزان، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی، موسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.

- شکوهی نسب، مهدیه (۱۳۹۲)، مطالعه رابطه جهتگیری اهداف و استقلال با هویت تحصیلی در دانش آموزان پایه چهارم دبیرستان شهر سیرجان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه یزد.

- قدم پور، عزت الله (۱۳۸۵). تاثیر تعاملی روشهای مختلف سنجش و سبک های یادگیری شناختی بر راهبردهای یادگیری خود نظم دهی، نگرش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه دوم متوسطه رشته علوم تجربی در درس زیست شناسی. رساله دکتری چاپ نشده دانشگاه علامه طباطبایی.

- قدوسی نژاد، آیت (۱۳۹۳). بررسی رابطه ی شیوه های مدیریت کلاس درس و ادراک از جو مدرسه با اهمال کاری معلمان دبیرستان های شهرستان دهدشت در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

- گزیدری، ابراهیم؛ غلامعلی لواسانی، مسعود؛ اژه ای، جواد و حمزه رباطی، مطهره (۱۳۹۳)، تحلیل کانونی رابطه منزلت های هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی در میان دانش آموزان، دو فصلنامه دانشگاه شاهد، سال ۲۲، دوره جدید، شماره ۷

- گزیدری، ابراهیم؛ غلامعلی لواسانی، مسعود؛ اژه ای، جواد (۱۳۹۴)، رابطه هویت تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با اهمال کاری تحصیلی در میان دانش آموزان مجله روانشناسی، سال ۱۹، شماره ۴: ۳۴۷-۳۶۲

- مطیعی، حورا؛ حیدری، محمود؛ صادقی، منصوره السادات. (۱۳۹۱). پیش بینی اهمال کاری تحصیلی بر اساس مولفه های خود تنظیمی در دانش آموزان پایه اول دبیرستان شهر تهران. فصلنامه روانشناسی تربیتی. شماره ۲۳.

- مومنی مهمویی، حسین؛ عابدی، حمید؛ صالحی، محمدحسن و غلامی نوقاب، محمد حسین (۱۳۹۴)، بررسی رابطه نگرش نسبت به مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه ششم مدارس ابتدایی، اولین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی

- میر عرب رضی، رضا و جعفری، علی (۱۳۹۴)، پیش بینی اهمال کاری تحصیلی براساس مهارت های ارتباطی و سبک های هویت دانش آموزان، دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری، سال سوم، شماره ۴

-نصری، صادق؛ دماوندی، مجید؛ ابراهیم؛ عاشوری، اکرم؛ (۱۳۹۳). پیش بینی اهمال کاری تحصیلی براساس ویژگی های شخصیتی، سبک های هویت و تعهد، فصلنامه شخصیت و تفاوت های فردی، شماره ۴، ۱-۱۷.

- هاشمی، لادن؛ لطیفیان، مرتضی (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین کمال گرایی و جهت گزینی هدف در میان دانش آموزان پیش دانشگاهی دولتی (با گرایش های علوم تجربی و ریاضی). مجله مطالعات روان شناختی. دوره ۵، شماره ۳، ۲۶-۹.

-Berzonsky, M. D., & Sullivan, C. (1989). Social-cognitive aspects of identity style need for cognition, experiential openness, and introspection. *Journal of Adolescent Research*, 7(2), 140-155.

-Binder K ,(2000). The Effects of an Academic Procrastination Treatment on Student Procrastination and Subjective Well-Being (MA Thesis). Ottawa, Ontario: Carleton University

-Flavell, J. H. & Flavell, R.F. (2004). Development of children intuitions about thought action relations. *Journal of cognition and development*, 5(4): 451- 460.

-Ferrari J.R. Scher S.J(2000). Toward an understanding of academic and nonacademic tasks procrastinated by students: the use of daily logs. *Psychol. Sch.*, 37 pp. 359-366

-McCoach, D.B., & Siegle, D., (2003). The school attitude assessment survey-revised: A new instrument to identify academically able students who underachieve. *Educational and Psychological Measurement*, 63(3), 414-429.

-Park.S.W. & Rayne.A.(2012).Academic Procrastination and their self-regulation. *psychology*.3(1).12-23.

-Roeser, R. W., & Lau, S. (2002). On academic identity formation in middle school settings during early adolescence. *Understanding early adolescent self and identity: Applications and interventions*, 91-131.

-Rothblum, E, D., Solomon, L, J., & Murakami, J. (1986). Affective, cognitive, and behavioral differences between high and low procrastinators. *Journal of Counseling Psychology*, 33, 387- 394

- Seo, E.H. (2008). Self-efficacy as a mediator in the relationship between self-oriented perfectionism and academic procrastination. *Social Behavior and Personality*, 36(6), 753-764.
- Shanahan, M. J., & Pychyl, T. A. (2007). An ego identity perspective on volitional action: Identity status, agency, and procrastination. *Personality and individual differences*, 43, 901-911.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: a meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological bulletin*, 133(1), 65.
- Was, C. A., & Isaacson, R.M. (2008). The development of a measure of academic identity status. *Journal of Research in Education*, 18, 94-105

